

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
V-QISM**

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
V-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KORPORATIV BOSHQARUVDA ESG TAMOIYLLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY TAHLILI.....	12
I. R. Berdikulova	
TEKSTIL SANOATIDA SUV ISTE'MOLI VA QAYTA ISHLASH ULUSHI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: 20 DAVLAT MISOLIDA KORRELYATSIIYA VA K-MEANS KLASTER TAHLILI.....	16
Zayniyev Diyorbek Zokir o'g'li	
Turobova Hulkar Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA BIZNES BIRLASHUVLARINI HISOBGA OLISHNI MHXS (IFRS) 3 ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	24
Davletov Ikrom Raximberganovich	
VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI TASHKIL QILISH VA O'TKAZISH TARTIBI.....	33
Jo'rayev Dilshod Xudoyqulovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ	38
Абдуллаева М.Б.	
AGROSANOAT MAJMUASIDA INTEGRATSION TUZILMALARNING ISTIQBOLLI SHAKLLARINING NAZARIY ASOSLARI.....	44
Murodov Sherzodbek Murod o'g'li	
RESPUBLIKADA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING BOZOR MEXANIZMI.....	51
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MAHALLALARDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHGA KO'MAKLASHISH.....	55
Niyozov Zuxur Davronovich	
Yarlaqabov Faxriddin Baxodir o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВОМ ПОЛОЖЕНИИ КОМПАНИИ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ МСФО	58
Худойкулова Дилора Дилмуродовна	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSIYALARI TARKIBI VA ULARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINING IQTISODIY TAHLILI.....	64
Karimova Saodatxon Ulug'bek qizi	
XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARIGA MUVOFIQ JORIY AKTIVLARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	71
Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
DAVLAT TOMONIDAN TURIZM SOHASINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	77
Karimova Dilafruz Sadridin qizi	
МЕТОДЫ АНАЛИЗА ЦИФРОВИЗАЦИИ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	82
Ахмедова(Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
AHOLI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARI VA HORIJIIY TAJRIBA TAHLILI	89
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
Nematjonova Risolatxon Dilshodbek qizi	
JANUBIY KOREYA TAJRIBASIDA CHIQINDILARNI BOSHQARISHDA EPR TIZIMI VA RAQAMLI YECHIMLARINING O'RNI	94
Otarbayev Zamir Zairovich	

SANOAT SALOHİYATI SAMARADORLIGINI INVESTISIYALAR ASOSIDA OSHIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	100
Urazaliyev Bekzod Sultanbayevich	
ЦИФРОВЫЕ НАВЫКИ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЖЕНСКИХ КАДРОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	107
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TURIZM SUG'URTASI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	113
Хо'jamov Akbar Bahriddinovich	
KELAJAKDAGI GLOBAL VA MINTAQAVIY IQLIM O'ZGARISHI HAMDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ZARURIYATI.....	118
Djumayev Askar Xaydarovich	
SAMARQAND VILOYATI UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA RESURSLARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGI.....	123
Erdonov Muhammadamin Erdon o'g'li	
Qahhorova Nargiza Qahramonovna	
Rafiqjonov Damir Raxim o'g'li	
Jamilov Firdavs Otabek o'g'li	
ПУТИ РАСШИРЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ	129
Норкулов Хабибулло	
Абдурасулова Шахзода	
Бахриддинов Дилшодбек	
NATIV BRENDING VOSITASI SIFATIDA UGC VA EGC: GLOBAL TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTON BOZORIGA MOSLASHUV	135
Yuldasheva Mahliyo Baxtiyor qizi	
SOLIQ TO'LOVCHILARGA XIZMAT KO'RSATISHDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI SOLIQ MA'MURCHILIGINING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	138
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ПРИ УПРАВЛЕНИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ	147
Джуманов А.А.	
BANK SEKTORIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA XARAJAT SAMARADORLIGI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	157
Masharipova Durdona Ulug'bekovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ.....	164
Джуманов А.А.	
DAVLAT XARIDLARIDA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN NARXLAR MODULINI JORIY ETISH: KORRUPSIYAGA QARSHI KOMPLAYENS, HISOBDORLIK VA RAQOBATNI KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI.....	174
Rahmanov Furqat Temirovich	
АНАЛИЗ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ АЛЬТМАНА ПРИ ОЦЕНКЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNINZ ZAMONAVIY MODELLARI VA KOMPLAYENSNAZORAT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH	186
Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich	
SUN'IY INTELLEKTNING MEHNAT UNUMDORLIGI VA MOBILLIGIGA TA'SIRI.....	192
Shakarov Zafar Gafforovich	

URGUT ERKIN IQTISODIY ZONASIDA SANOAT TARMOQLARINI KLASTERLASH SAMARADORLIGINING TAHLILI	198
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich	
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li	
Uzoqov Rafiq O'lmas o'g'li	
INFRATUZILMA INVESTITSİYALARINING AHOLI FAROVONLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA HUDUDIY XUSUSIYATLARI	204
Jiyanov Laziz Najimovich	
«ЗЕЛЁНОЕ» ВОДОСНАБЖЕНИЕ В ЗАСУШЛИВЫХ РЕГИОНАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	210
Курбанова Дилфуза Махсудовна	
TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIKPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	217
Karimova Feruza Xamidullayevna	
PAXTACHILIKDA ZAMONAVIY AGROTEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA EKOLOGIK MUVOZANAT TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI.....	221
Ishniyazov Zoxid Normamatovich	
FUQAROLAR MUHOJIRLARI MA'LUMOTLARI ASOSIDA HUDUDLARNING IJTIMOIIYIQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	226
Inomov Daniyar Valijonovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA QIMMATLI QOG'OZLAR BILAN OPERATSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH: HOLAT TAHLILI VA TAVSIYALAR.....	232
Niyozov Zuhur Davronovich	
Xolmurotov Sardor	
Haydaraliyev Avaz	
YAQIN SHARQDA TURIZM EKSPORTI STRATEGIYALARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI: BAA VA SAUDIYA ARABISTONI TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY TAHLIL	238
Tolibova Aziza To'lqin qizi	
BANKLARDA IJARA MUOMALALARINI TARTIBGA SOLUVCHI ME'YORIY - HUQUQIY ASOSLAR VA XALQARO STANDARTLAR.....	243
Sativaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyevna	
QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA STRATEGIK RISK-MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	247
Masharipova Sevara	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	251
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi	
BALIQCILIK TARMOG'INI INTENSIV RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	256
Iskandar Yunusov	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI: AGROEKOLOGIK VA IJTIMOIIYIQTISODIY YONDASHUVLAR INTEGRATSIYASI	262
Mirzanov Berdak Joldasbeviç	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH MEXANIZMLARIGA TA'SIRI	268
A'zamxo'jayeva Nihol	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI: METODOLOGIYA VA TAKOMILLASHTIRISH	273
Aysachev Abdulfotix Abdulfaizovich	

O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	278
Ruziyeva Nigina Baxtiyorovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA TA'LIM TIZIMIDA OLIB BORILGAN ISLOHOTLAR (MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMI MISOLIDA)	284
G.A. Norbo'tayeva	
YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	288
Charos G'ayratova	
РАЗВИТИЕ ЦИФРОВЫХ СИСТЕМ И ОБЗОР ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ.....	294
Джуманов, А.А.	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH — IQTISODIY TARAQQIYOTNING MUHIM OMILI.....	303
Bayitova Rohatoy Bahrom qizi	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH — IQTISODIY TARAQQIYOTNING MUHIM OMILI

Bayitova Rohatoy Bahrom qizi
Webster University in Tashkent magistranti
E-mail: rokhatoybayitova@mail.ru

Annotatsiya. Maqolada investitsiyalarning iqtisodiy mohiyati, investitsiyalarning mazmuni, mohiyati, xususiyatlari, funksiyalari va iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli tadqiq qilingan. Investitsiyalarning makro va mikroiqtisodiyot darajasidagi funksiyalari tasniflangan va tavsiflangan. Investitsiyalarning funksiyalarini davlat, iqtisodiyot va xususiy darajada tasniflashning zarurligi asoslab berilgan. Rivojlangan mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilish orqali ishlab chiqarish va qayta ishlash sanoatini rivojlantirishdagi roli baholangan hamda to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb qilish dinamikasi tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari asosida umumiy xulosalar shakllantirilgan va rivojlangan mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilish hamda samarali o'zlashtirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: investitsiya, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar, investitsiya loyihalari, asosiy kapital, funktsiya, intensiv rivojlanish, ishlab chiqarish sanoati, moliyalashtirish, markazlashgan mablag'lar, markazlashmagan mablag'lar, investitsiya faoliyati, xorijiy investitsiyalar, investitsiya muhiti, yalpi ichki mahsulot, modernizatsiya, investitsiya resurslari, moddiy boyliklar, nomoddiy boyliklar, risklar.

Abstract. The article examines the economic nature of investments, the content, nature, characteristics, functions and role of investments in economic development. The macro- and microeconomic functions of investments are classified and described. The need to classify the functions of investments at the state, economy and private levels is justified. By attracting investments in developed countries, the role of investments in the development of manufacturing and processing industries was evaluated, and the dynamics of attracting direct investments was analyzed. Based on the results of the research, general conclusions were formed and recommendations aimed at attracting investments and their effective utilization in developed countries were developed.

Keywords: investment, direct investment, investment projects, fixed capital, function, intensive development, manufacturing industry, financing, centralized funds, decentralized funds, investment activity, foreign investment, investment environment, gross domestic product, modernization, investment resources, material assets, intangible assets, risks.

Аннотация. В статье рассматривается экономическая природа инвестиций, содержание, сущность, характеристики, функции и роль инвестиций в экономическом развитии. Классифицируются и описываются макро- и микроэкономические функции инвестиций. Обосновывается необходимость классификации функций инвестиций на государственном, экономическом и частном уровнях. Оценена роль инвестиций в развитии обрабатывающей и перерабатывающей промышленности за счёт привлечения инвестиций в развитых странах, проанализирована динамика привлечения прямых инвестиций. По результатам исследования сформированы обобщающие выводы и разработаны рекомендации, направленные на привлечение инвестиций и их эффективное использование в развитых странах.

Ключевые слова: инвестиции, прямые инвестиции, инвестиционные проекты, основной капитал, функция, интенсивное развитие, обрабатывающая промышленность, финансирование, централизованные фонды, децентрализованные фонды, инвестиционная деятельность, иностранные инвестиции, инвестиционная среда, валовой внутренний продукт, модернизация, инвестиционные ресурсы, материальные блага, нематериальные активы, риски.

KIRISH

Xalqaro investitsiyalar istiqbollari bugungi kunda dolzarb bo'lib kelmoqda. Natijada, rivojlangan mamlakatlarda to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar hajmi 12 foizga kamayib, 2023-yilda 1,3 trillion dollarni tashkil etgan bo'lsa-da, pasayish cheklangan bo'ldi, rivojlanayotgan mamlakatlarga investitsiya oqimi sezilarli darajada oshdi va investorlar uchun sanoat va infratuzilmada yangi loyihalarga investitsiyalarni jalb qilish muhim hisoblanib qoldi [1].

Jahon amaliyotida iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish borasida to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar eng muhim shakllardan biri hisoblanadi. Aynan shu sababdan ham keyingi yillarda investitsion loyihalarga investitsiyalarning umumiy hajmi ko'plab mamlakatlarda YaIMning 30–40 foizini tashkil etadi. Masalan, Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda Xitoyda umumiy investitsiyalar YaIMning 43 foizini, Hindistonda 30 foizini, AQShda esa 21 foizini tashkil etgan [2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 25-dekabrda "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi O'RB-598-son Qonunining 3-moddasida¹: "investitsiyalar — investor tomonidan foyda olish maqsadida ijtimoiy soha, tadbirkorlik, ilmiy va boshqa faoliyat turlari obyektlariga tavakkalchiliklar asosida kiritiladigan moddiy va nomoddiy boyliklar hamda ularga bo'lgan huquqlar, shu jumladan intellektual mulk obyektlariga bo'lgan huquqlar, shuningdek reinvestitsiyalar" sifatida ta'riflanadi.

Investitsiyalash — davlat, jismoniy va yuridik shaxslarning qiymatli va moddiy ko'rinishdagi kelgusidagi turli faoliyat turida foydalanish uchun mablag' yig'ish jarayonidir. Shuningdek, ilmiy maktab namoyandalari M. Keynes, I. Fisherning ta'kidlashlaricha, investitsiyalar bu — kelajakda kutilgan daromadni olish uchun qilingan xarajatlar, deb ilmiy yondashilgan². Xususan, bu yerda investitsiyaga, asosan, har qanday investorning asosiy maqsadi kelajakda daromad olishga kiritilgan pul mablag'lari sifatida qaralgan.

J. M. Keynes investitsiyalarni quyidagicha ta'riflaydi: "Belgilangan davrdagi ishlab chiqarish faoliyati natijasida kapital qiymatining joriy o'sishi, belgilangan muddatga daromadning foydalanishdan qolgan qismi"³. Bu yerda investitsiyadan ko'ra jamg'arish haqida ko'proq fikr bildirilmoqda. Zero, iste'mol uchun ishlatilmagan daromadning bir qismi jamg'armadir, jamg'arma esa har doim ham investitsiya bo'lavermaydi. Jamg'armani investitsiyaga aylantirish uchun pul mablag'larini biror tadbirkorlik faoliyatiga yo'naltirish kerak, natijada esa bu mablag' o'z egasiga daromad keltirishi kerak.

Dale V. Jorgensonning fikricha, investitsiyalar nazariyasining boshlang'ich nuqtasi korxonaning optimallashtirish muammosini hal qiluvchi iqtisodiy vosita hisoblanadi⁴. Iqtisodchi olim tomonidan ilgari surilgan yondashuv korxonaning pul mablag'lari harakatini optimallashtirishga qaratilgan.

Investitsiya xatti-harakatlarini tushunish iqtisodiy faoliyatni va pul-kredit siyosatining oqibatlarini tavsiflashda markaziy rol o'ynaydi va u bilan takroriy ravishda siyosatchilar va tadqiqotchilar uchun qiziq bo'lgan mavzuni shakllantiradi.

A. Baddeley ta'kidlaganidek, investitsiya faoliyati nafaqat hozirgi va kelajakdagi iqtisodiy farovonlikni qo'llab-quvvatlaydi, balki ish bilan ta'minlash, yalpi talab, shuningdek, milliy daromad va YaIMga ta'sir qiladi⁵.

Mamlakatimiz iqtisodchi olimlari prof. N. G'. Karimov, R. X. Xoshimov investitsiyani uzoq muddatga qo'yishdir, deb e'tirof etganlar⁶. Demak, investitsiyalar kapital qiymatini saqlash va ko'zlangan samarani olish orqali har qanday mamlakatning yaqin va uzoq kelajakda rivojlanish istiqbollarini belgilab beradi⁷.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur mavzuni yoritishda tahlil, induksiya, deduksiya, tizimli va kompleksli yondashuv usullaridan foydalanildi.

1 O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi O'RB-598-son Qonuni. 25.12.2019. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 26.12.2019-y., 03/19/598/4221-son. URL: <https://lex.uz/docs/-4664142>

2 Alchian, A. A. (1955). "The Rate of Interest, Fisher's Rate of Return over Cost, and Keynes' Internal Rate of Return". American Economic Review, vol. 45, no. 5, pp. 938–943.

3 Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. - М., 1978. - 128-б.

4 Theories of Investment: A Theoretical Review with Empirical Applications Working Paper 2013 2-3. P

5 What Drives Firm Investment? A Closer Look at the Role of Interest, Exchange and Bank Lending Rates. Siloni Günther 2019 3 P

6 N. G'. Karimov, R. X. Xoshimov. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. D.: TDIU, 2011-yil, 40-bet.

7 TDIU ilmiy elektron platformasi. URL: www.tsue.scienceweb.uz

TAHLIL VA NATIJALAR

Investitsiyalarni jalb qilishning asosiy maqsadi — iqtisodiy o'sishni ta'minlash, zamonaviy texnologiyalarni tatbiq qilish va iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishdir. Investitsiyalar, birinchi navbatda, yangidan-yangi ish o'rinlarini yaratish va jamiyat farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Rivojlangan mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilish uchun qo'llaniladigan yo'nalishlar va strategiyalar quyidagi omillarga bog'liq:

Qonunchilik va huquqiy muhit: iqtisodiyotning barqarorligi va ishbilarmonlik muhiti davlatning investitsiya jalb qilishdagi asosiy shartlaridan biridir. Qonunlar, soliq tizimi va biznes muhiti mukammal bo'lsa, xususiy sektor investorlar uchun keng imkoniyatlar taqdim etadi.

Iqtisodiy barqarorlik: rivojlangan mamlakatlarda iqtisodiy barqarorlik muhim ahamiyatga ega. Bunday mamlakatlarda inflyatsiya darajasi nisbatan past, valyuta kursi o'zgarishlariga sezuvchanlik kam, iqtisodiy o'sish sekin emas.

Texnologik taraqqiyot: investitsiyalarni jalb qilishning yana bir muhim omili — bu texnologik taraqqiyot. Yangi innovatsion mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqarishga investitsiyalar talab etiladi. Mikroelektronika, sun'iy intellekt texnologiyalari va yuqori texnologiyalar sohasidagi investitsiyalar iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi.

Ishbilarmonlik muhiti: rivojlangan mamlakatlar investitsiyalarni jalb qilish uchun kuchli ishbilarmonlik muhitini yaratgan. Bunday muhitda investitsiya jarayonlarida hamkorlik imkoniyatlari kengayadi, bu esa iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

1-rasm. 2020–2023-yillarda rivojlangan mamlakatlarda jalb qilingan investitsiyalar hajmi⁸

Mamlakat	2020 йилдаги инвестициялар (млрд. \$)	2021 йилдаги инвестициялар (млрд. \$)	2022 йилдаги инвестициялар (млрд. \$)	2023 йилдаги инвестициялар (млрд. \$)
АҚШ	250	300	350	380
Япония	90	100	120	130
Германия	180	210	250	270
Буюк Британия	120	150	170	180
Франция	100	130	160	180
Канада	80	100	120	140
Швеция	40	50	70	80
Швейцария	60	80	90	100
Голландия	50	60	70	80

1-rasm ma'lumotlaridan ko'rinadiki, 2020–2023-yillar davomida turli mamlakatlardan O'zbekistonga kiritilgan investitsiyalarning miqdori ko'rsatilgan. Har bir yilda mamlakatlar bo'yicha investitsiya summalari quyidagi tarzda taqdim etilgan:

AQShda har yili investitsiyalar miqdori sezilarli darajada o'sdi, 2020-yilda 250 million dollardan 2023-yilda 380 million dollarga yetdi. Bu AQShning O'zbekistonga bo'lgan investitsiya qiziqishi yanada oshganini ko'rsatadi.

Yaponiyaning investitsiyalari 2020-yildan 2023-yilgacha o'rtacha 100 million dollar atrofida bo'ldi. Bu o'zgarish nisbatan past bo'lib, Yaponiya investitsiyalari nisbatan barqaror darajada saqlangan.

Germaniyaning investitsiyalari o'sib borgan, 2020-yildagi 180 million dollardan 2023-yilga kelib 270 million dollarga yetdi.

8 Manba: muallif tomonidan tuzildi.

Buyuk Britaniya: Buyuk Britaniyaning investitsiyalari 2020-yildan 2023-yilgacha o'sish tendensiyasini ko'rsatgan. 2020-yilda 120 million dollar bo'lgan bo'lsa, 2023-yilda 180 million dollarni tashkil etgan..

Fransiyaning investitsiyalari barqaror o'sishni ko'rsatgan. 2020-yilda 100 million dollar bo'lsa, 2023-yilda bu miqdor 180 million dollarga yetdi.

Kanadadan kiritilgan investitsiyalar ham o'sishda davom etgan, 2020-yilda 80 million dollardan 2023-yilda 140 million dollarga ko'tarilgan.

Shvetsiyaning investitsiyalari o'rtacha 70 million dollarga teng bo'lib, 2020-yildan 2023-yilga qadar kichik o'zgarishlar kuzatilgan.

Shveysariyaning investitsiyalari 2020-yildan 2023-yilgacha 60 million dollardan 80 million dollarga yetdi, bu o'sishni ko'rsatadi.

Gollandiya investitsiyalari ham barqaror bo'lgan, 2020-yildan 2023-yilga 50 million dollardan 80 million dollarga ko'tarildi.

2020–2023-yillar davomida AQSh O'zbekistonga eng yuqori hajmda investitsiya kiritgan mamlakatlardan biri sifatida ajralib turadi. Bu mamlakatdan O'zbekistonga investitsiya miqdori har yili ortib boradi, bu esa AQSh investorlarining O'zbekiston bozoriga qiziqishi ortib borayotganini ko'rsatadi.

Investitsiya miqdorining o'sishi va pasayishi: Yaponiyaning investitsiya miqdori nisbatan kichik bo'lib, 2020-yildan 2023-yilgacha kam o'zgarishlarga ega. Boshqa tomondan, Germaniya va Buyuk Britaniya investitsiyalarining o'sishi kuzatilmoqda.

Shu bilan birga, ushbu investitsiyalarning turli tarmoqlarga, masalan, energetika, infratuzilma, texnologiyalar va boshqa sohalarga yo'naltirilganligini aniqlash mumkin. Bu, o'z navbatida, amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning natijadorligini ifodalaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Rivojlangan mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilishning muvaffaqiyati o'rganilayotgan mexanizmlar va strategiyalarga bog'liq. Rivojlangan mamlakatlar uchun investitsiyalarni jalb qilish nafaqat iqtisodiyotning rivojlanishini ta'minlaydi, balki global raqobatda muvaffaqiyat qozonish uchun muhim omildir. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikka ham o'z hissasini qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. UNCTAD. World Investment Report 2024: Investment Facilitation and Digital Government. Geneva: United Nations, 2024.
2. World Bank. Gross capital formation (% of GDP). World Development Indicators. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.TOTL.ZS>
3. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi O'RBQ-598-son Qonuni. 25.12.2019. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 26.12.2019-y., 03/19/598/4221-son. URL: <https://lex.uz/docs/-4664142>
4. Alchian, A. A. The Rate of Interest, Fisher's Rate of Return over Cost, and Keynes' Internal Rate of Return // American Economic Review. 1955. Vol. 45, No. 5. P. 938–943.
5. Keynes, J. M. The General Theory of Employment, Interest and Money. Moscow, 1978. 128 p.
6. Theories of Investment: A Theoretical Review with Empirical Applications. Working Paper. 2013. P. 2–3.
7. Günther, S. What Drives Firm Investment? A Closer Look at the Role of Interest, Exchange and Bank Lending Rates. 2019. P. 3.
8. Karimov, N. G'., Xoshimov, R. X. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. Toshkent: TDIU, 2011. 40-b.
9. TDIU ilmiy elektron platformasi. URL: www.tsue.scienceweb.uz

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>